

Kivonat

Készült: A Települési Értéktár Bizottság 2017. április 11-i ülésének jegyzőkönyvéből.

3/2017. (IV.11.) HTÉBH

Tárgy: Döntés az „ö-ző tájnyelv” Helyi Értéktárba történő felvételéről és a Csongrád Megyei Értéktárhoz való felterjesztéséről

Határozat

A Települési Értéktár Bizottság az „ö-ző tájnyelv” Helyi Értéktárba történő felvételét támogatja, egyben dönt a Csongrád Megyei Értéktárhoz való felterjesztéséről.

A határozatot megkapja:

1./ Települési Értéktár Bizottság tagjai

2./ Irattár

K.m.f.

Szenti Tibor sk.
elnök

A kivonat hitelélül:

Ferenczi Dóra

jegyzőkönyvvezető

Helyi Értéktár Bizottság

Hódmezővásárhely

Kossuth tér 1.

6800

Tárgy: Ajánlás az ö-zés szépségének tudatosításához

*A vásárhelyi tájnyelv még élő valóság,
mindönnapos könyér, legigazibb formája
a hangzó beszéd, mert nemcsak fonetika,
hanem dallam, muzsika is.*

Földesi Ferenc

(1935—2016)

Tisztelt Értéktár-bizottság!

A nemzettudat egyik legerősebb gyökerét: anyanyelvünket ápolnunk, védenünk, őriznünk kell, hogy az utánunk következő nemzedékek tovább vigyék őseink nyelvét. Fontos, hogy a helyi „anyanyelvvel” megáldott vidék sajátos értéke, amilyen a vásárhelyi ö-ző nyelvjárás, megmaradjon. Vigyázzunk rá, mint jellegzetes helyi értékünkre.

A nyelvtörténet bizonyítja, hogy a honfoglaló magyarok nemzetségei már táji változatokban beszélték nyelvüket. Hazánkban megtelepedve földrajzi tényezőktől – hegyektől, folyóktól – elszigetelve, kezdettől fogva táji változatokban beszélték közös anyanyelvüket.

A dél-alföldi, szegedi-vásárhelyi nyelvjárás az Alföld nagy területén terjedt el. Az ö-zés évszázadokon át a köznyelv, sőt az irodalmi nyelv közös jellegzetessége volt. Pázmány Péter és Dugonics András nyelvét csak a nyelvújítás, valamint a fölvilágosodás, Kazinczyék észak-kelet-magyarországi mozgalma szorította ki az irodalomból. Törekvésük -- minden vívmánya ellenére -- ez nyelvünk egyhangúsodásával járt. Ma minden negyedik magánhangzónk e; a változatosságot szolgáló ö és ő helyén is.

Ezt a nyelvi változatosságot szeretné megmenteni a Wass Albert Irodalompartoló Egyesület kezdeményezése. Vetélkedőkkel, összegyűjtött írásos anyagoknak megjelentetésével könyvben, hangzó anyagoknak lemezen. Hagyományörző munkájukkal az utókor számára örökítik meg ezt a szépséges nyelvjárást, hogy ne menjen feledésbe, vagy – ha már mindenképpen bekövetkezik -- minél később.

Javaslom a Helyi Értéktár-bizottságnak, hogy az ö-ző nyelvjárás szövegeit -- az általuk összeállított írásos és hanganyag melléklettel -- vegyék be a helyi értékek jegyzékébe, és juttassák el a Csongrád Megyei Értéktár-bizottsághoz, hogy bekerülhessen a Nemzeti Értéktárunkba.

Szeged-Szóreg, 2017. február 8.

Dr. Péter László

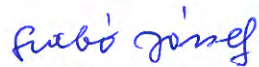
ny. egyetemi tanár

professor emeritus

AJÁNLÓLEVÉL

Én, **prof. dr. Szabó József**, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelvészeti Tanszékének nyugalmazott egyetemi tanára a Csongrád Megyei Értéktárba felvételre javasolom a *hódmezővásárhelyi ö-ző nyelvjárást* mint nemzeti értéket.

Szeged, 2017. június 06.

prof. dr. Szabó József

nyugalmazott egyetemi tanár
Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelvészeti Tanszék

Helyi Értéktár Bizottság
Hódmezővásárhely 6800
Kossuth tér 1.

Javaslat

A vásárhelyi kultúra és hagyományok őrzőinek az a szándéka, hogy a vásárhelyi *ő-ző* nyelvjárást a helyi értéktárba szeretnék fölvetetni.

Ennek a javaslatnak szeretnék támogatást adni nyelvészként, de nem vásárhelyiként.

A dél-alföldi vidék egyik legjellegzetesebb, élő hagyománya az *ő-ző* nyelvjárás, melyet sokan ember beszél anyanyelvjárásaként a régióban. Bár e szűkebb vidék nyelvjárását *Szeged környéki ő-ző nyelvjárási csoportnak* nevezi a szakirodalom (a dél-alföldi nyelvjárási régióon belül), ezt az *ő-ző* nyelvjárást leginkább a Szeged környéki kistelepüléseken, Hódmezővásárhelyen, Makón és ezek környezetében beszélik. E települések között Hódmezővásárhely kiemelkedik lélekszámával és lakóinak erős ragaszkodásával az *ő-zés*hez: ismereteim és az idevágó vizsgálatok szerint nincs még egy olyan városa az előbb említett vidéknek, ahol az *ő-ző* nyelvjárásnak ilyen nagy presztízse lenne.

Éppen ezért nem is tudom elképzelni, hogy a városnak ez az élő kulturális öröksége ne az elsők között kerüljön be a helyi értéktárba.

Szegeden, 2017. február 8-án

**Javaslat az
„ö-ző tájnyelv”
[települési/tájegységi/megyei/] értéktárba történő felvételéhez**

*„Nékem akárki, mihelyt egyszer megereszti beszédét,
rögtön elárulja, hol honos és gyökeres.”*

Mészöly Dezső

A gyökereket, a nemzettudat egyik legerősebb gyökerét: anyanyelvünket ápolni, védeni, őrizni kell, hogy az utánunk következő, ezen a földön születettek, őseink nyelvét vigyék tovább. Ezen belül az önálló nyelvjárással, helyi „anyanyelvvel” rendelkező vidék, mint a mi „ö-ző beszédünk”, különösen vigyázzon tájszólására, mint egy láthatatlan helyi értékre.

A Wass Albert Irodalompartoló Egyesület 2011. óta, ötödik alkalommal rendezte meg tájnyelvi pályázatát. Az első évben szerettük volna kiterjeszteni ezt a Kárpát-medence magyarságának minden nyelvjárása bemutatásával, melynek címe: Tájnyelv-kincs-kereső volt. Ez azonban nagy falatnak bizonyult a számunkra, így a következő évtől csak a helyi ö-ző nyelvjárási területen hirdettük meg néprajzi-irodalmi pályázatunkat. Minden évben 15-20 pályamunka beérkezik, amelyek alkotóit, szerzőit meghívjuk az eredményhirdetésre is, ahol saját maguk előadhatják írásukat. A rövidebb-hosszabb pályázatok témája, legtöbbször visszaemlékezés, a paraszti és városi életből ellesett történetek. A pályázatok elbírálását Földesi Ferenc nyugalmazott gimnáziumi tanár, Benák Katalin a Vásárhelyi Látóhatár főszerkesztője és Farkas Ferenc ny. gimnáziumi tanár végezte. 2016-ban szeretnénk egy maradandó válogatást megjelentetni az öt év nyelvjárasi pályázataiból.

Régi magyarok büszkén hordták vidékük, szűkebb hazájuk viseletét. Férfi vagy asszony, fiú vagy leány, ha más faluban, városban megjelent, tudták mely vidékről került oda. Ide kívánczik Mészöly Dezső gondolata a nyelvjárásokról (melyet első pályázatunk mottójául is választottunk): „Nékem akárki, mihelyt egyszer megereszti beszédét, rögtön elárulja, hol honos és gyökeres.” Ezért beszéljük ma is bátran tájnyelvünket a hétköznapi életben, az ünnepnapokon, a hivatalokban és az iskolában is. Legyenek a vásárhelyiek büszkéek helyi nyelvükre, az ö-zésre, és úgy tekintsenek rá, mint egy egyedi ruhára, egy mindennap használható népviseletre.

Készítette:

Wass Albert Irodalompartoló Egyesület (név)

..... (aláírás)

Hódmezővásárhely, 2017. február 9.

(P. H.)